

ANALIZA REZULTATA POLITIČKOG JAVNOG MNJENJA CRNE GORE

Maj 2023. godine

Izdavač:

Centar za demokratiju i ljudska prava – CEDEM

(www.cedem.me)

Za izdavača:

Milena Bešić

Autor:

CEDEM tim

Metodolog:

Prof. dr Miloš Bešić

Dizajn:

Brain studio doo, Podgorica

Analiza je dio projekta “Vox Populi – It concerns all of us”, koji je podržan od strane Ministarstva spoljnih poslova i međunarodne saradnje Italije u okviru poziva “Bando Balcani 2022”. Nalazi i stavovi izneseni u ovoj analizi predstavljaju isključivo odgovornost izdavača i autora.

SADRŽAJ:

KLJUČNI NALAZI	4
UVOD.....	5
DRUŠTVENO-POLITIČKI AMBIJENT, INSTITUCIJE.....	6
I POLITIČKI FUNKCIONERI.....	6
SPOLJNA POLITIKA	21
UNUTRAŠNJA POLITIKA	28

KLUČNI NALAZI

- **Građani Crne Gore najviše povjerenja imaju u sistem obrazovanja: 59.3% građana ima povjerenja u ovu instituciju.** Sledeća institucija prema procentu povjerenja građana jeste Srpska pravoslavna crkva, više od polovine ispitanika (55.5%) vjeruje ovoj instituciji.
- **Najlošije rezultate ima Crnogorska pravoslavna crkva kojoj vjeruje 14.4% građana, odnosno 85.6% građana Crne Gore ne vjeruje ovoj instituciji.**
- **Najbolje ocjenjen političar je Jakov Milatović sa 16 procenata.** Nakon njega je Milo Đukanović kojeg 15,5% građana ocjenjuje najvišom ocjenom.
- **Trećina građana Crne Gore bi, da se naredne nedelje održavaju parlamentarni izbori, glas dala partiji EVROPA SAD.**
- **Prema grafikonu 14, najbolje rangirana partija je Evropa sad sa rejtingom of 29,1%. Sledeća najbolje rangirana parija je DPS koja ima rejting 24,1%. Najlošiji rejting ima SPP: 1,1%.**
- **Građani Crne Gore u najvećem procentu smatraju da se Crna Gora treba u potpunosti (15,9%), kao i u velikoj mjeri (28,2%) oslanjati na EU.**
- **Zabilježen je konstantni porast zapadne orijentacije građana u periodu od juna 2021. do maja 2023. godine.**
- **Građane u najvećem procentu brine ekonomska nestabilnost (32,4%), zatim ugrožavanje crnogorske nezavisnosti (27,8%).**
- **Ubjedljiva većina građana (59%) smatra da prioritet vlasti treba da bude članstvo zemlje u EU (Grafikon 28).** Zatim, približavanje Crne Gore Srbiji četvrtina ispitanika je označila kao prvi prioritet buduće vlasti.

UVOD

Nedavno su u Crnoj Gori održani predsjednički izbori koji su rezultirali značajnim promjenama u političkom pejzažu te zemlje. Milo Đukanović, dugogodišnji predsjednik i lider Demokratske partije socijalista (DPS), sada ustupa mjesto Jakovu Milatoviću. Smjena vlasti je bila očekivana, a ova tranzicija je izazvala veliku pažnju javnosti.

Ova smjena vlasti je izuzetno značajna, jer označava kraj jedne ere koja je trajala gotovo 30 godina. Milo Đukanović, kao dugogodišnji lider DPS-a, bio je ključna figura u crnogorskoj politici od raspada bivše Jugoslavije i tokom perioda nezavisnosti Crne Gore 2006. godine. Njegova stranka je dominirala političkom scenom, a Đukanović je nekoliko puta obavljao funkciju predsjednika ili premijera.

Smisao i značaj ove promjene ne leži samo u činjenici da je došlo do zamjene političkih lidera, već i u širem kontekstu političke demokratizacije Crne Gore. Ova tranzicija predstavlja test za političku stabilnost i demokratske institucije.

Istraživanje je sprovedeno u periodu između predsjedničkih i parlamentarnih izbora, dok je Crna Gora suočena s tehničkim mandatom Vlade. U tom periodu, Vlada se suočava s ograničenim kapacitetom za donošenje dugoročnih odluka i sprovođenje promjena.

Jakov Milatović, novi predsjednik Crne Gore, dolazi iz proevropske političke stranke. Ova činjenica utiče na političku atmosferu u zemlji i na povratak evropskog entuzijazma među građanima.

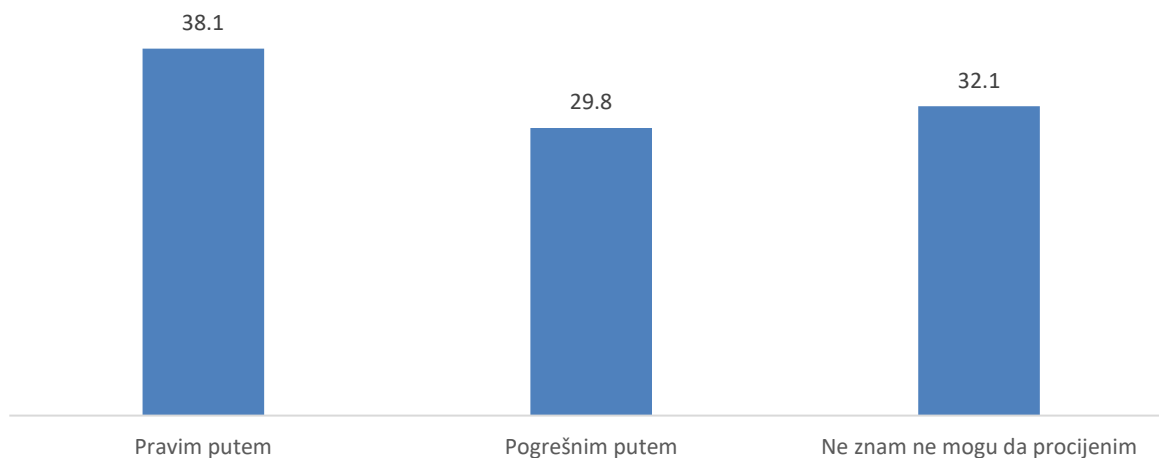
Nakon godina vođenja politike usmerene ka integraciji u Evropsku uniju, Crna Gora je suočena s izazovima i zastojevima u procesu pridruživanja. Međutim, dolazak na vlast predstavnika proevropske stranke daje nadu da će se reforme i naponi za članstvo u EU intenzivirati.

DRUŠTVENO-POLITIČKI AMBIJENT, INSTITUCIJE

I POLITIČKI FUNKCIONERI

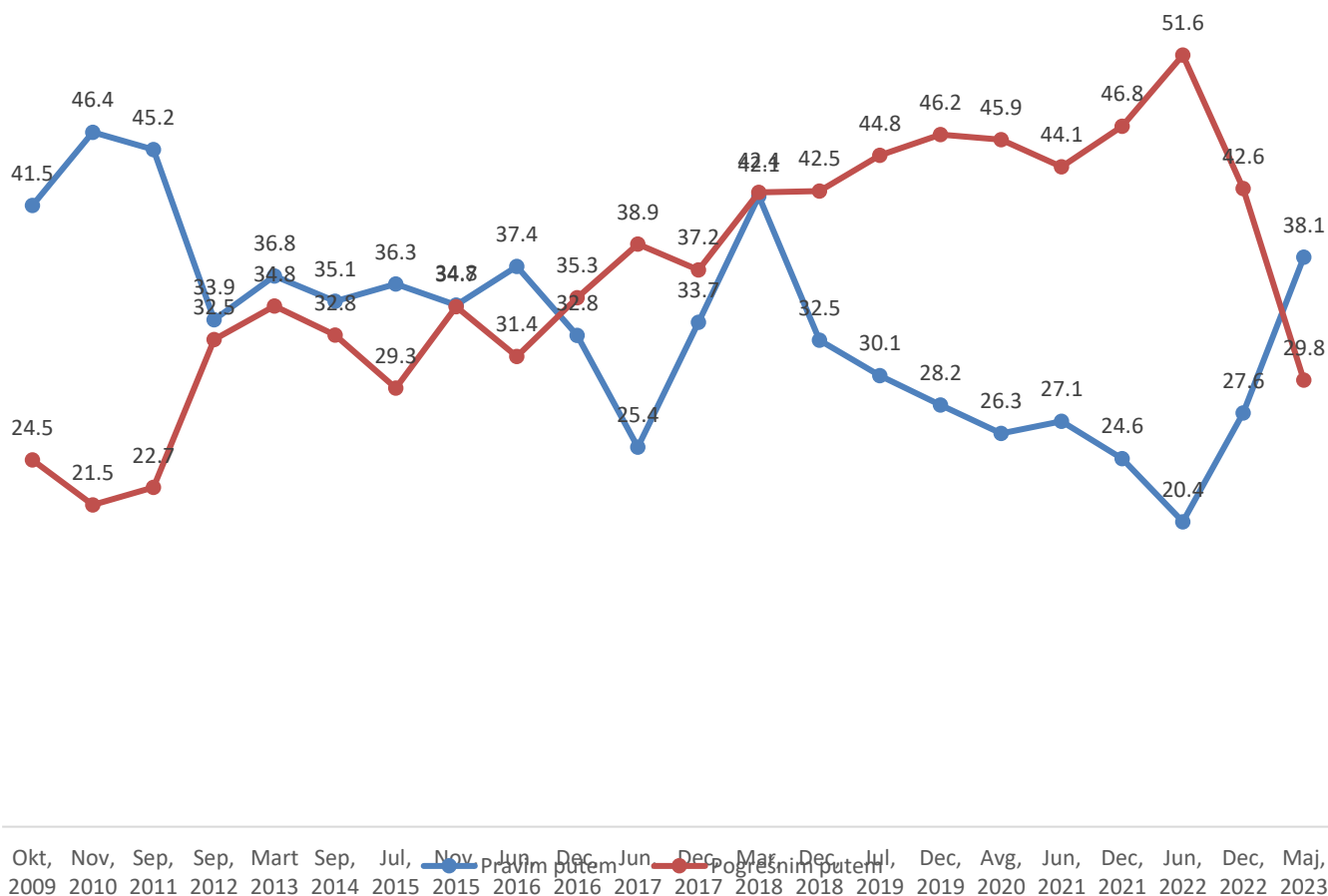
Na grafikonu 1 podaci pokazuju da **većina ispitanika (38.1%) smatra da se Crna Gora kreće pravim putem**. Nešto manje od trećine ispitanika (29.8%) vjeruje da se Crna Gora kreće pogrešnim putem, dok je trećina ispitanika neodlučna u pogledu ove procjene.

Grafikon 1 – Kojim putem se kreće Crna Gora (%)

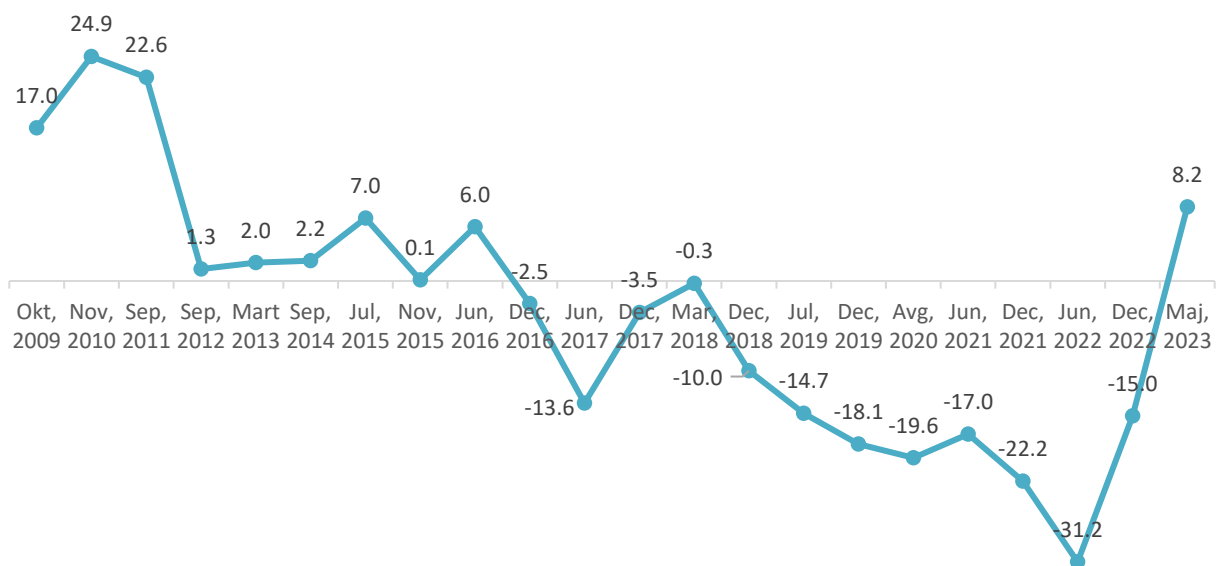
Procenat građana koji smatra da se Crna Gora kreće pogrešnim putem (Grafikon 2) je gotovo u kontinuitetu bio u porastu od 2010. godine, kada je svaki treći građanin smatrao da Crna Gora nije na pravom putu, da bi u julu 2022. godine preko polovine građana reklo da se je Crna Gora na pogrešnom putu. Uprkos svim izazovima sa kojima se Crna Gora suočava, od juna 2022. godine primjećuje se trend smanjivanja broja građana koji smatra da se država kreće u pogrešnom smjeru, odnosno povećava broj građana koji cijene da je ovo pravi put kojim se Crna Gora kreće. U maju 2023. godine bilježi se obrnut trend gdje prvi put posle 7 godina građani u većem procentu smatraju da se Crna Gora kreće pravim putem - njih 38.1%.

Grafikon 2 – Kojim putem se kreće Crna Gora – trend (%)

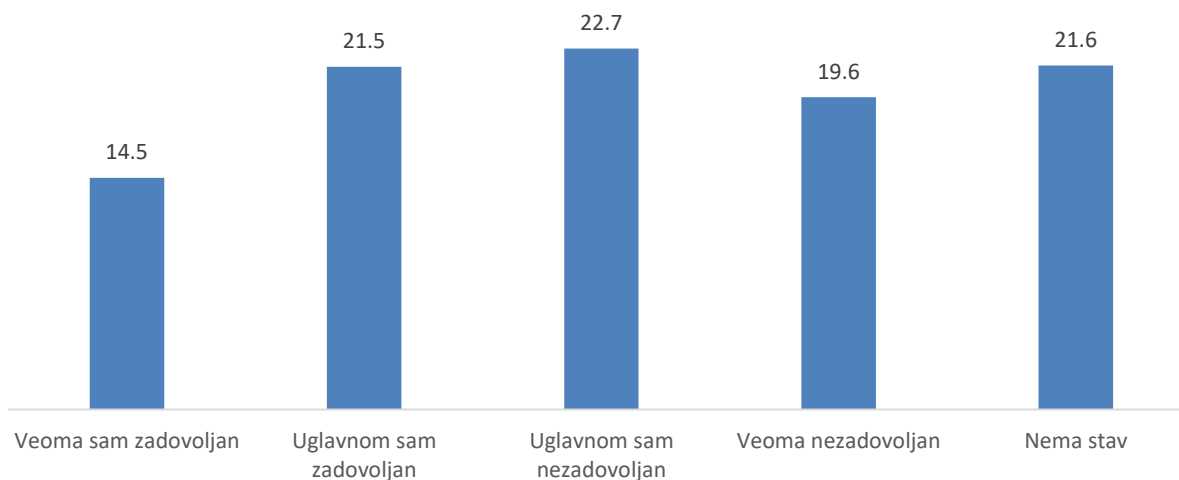
Na grafikonu 3 jasno se vidi **esponencijalni rast indexa procjene pravca kretanja Crne Gore sa - 31.2 na 8.2 u periodu od juna 2022. godine do maja 2023. godine.** To je prva zabilježena pozitivna vrijednost nakon juna 2016. godine.

Grafikon 3 – Kojim putem se kreće Crna Gora – **trend INDEX**

Grafikon 4 – Zadovoljstvo radom Vlade (%)

Na grafikonu 4 prikazani su podaci gdje se **nešto više od petine građana izjašnjava kao "uglavnom zadovoljan" radom Vlade u Crnoj Gori**. Procenat veoma zadovoljnih ispitanika iznosi **14.5 procenata**. Suma veoma nezadovoljnih i uglavnom nezadovoljnih iznosi 42.3% što je nešto manje do polovine ispitanika. Petina građana nema stav po ovom pitanju.

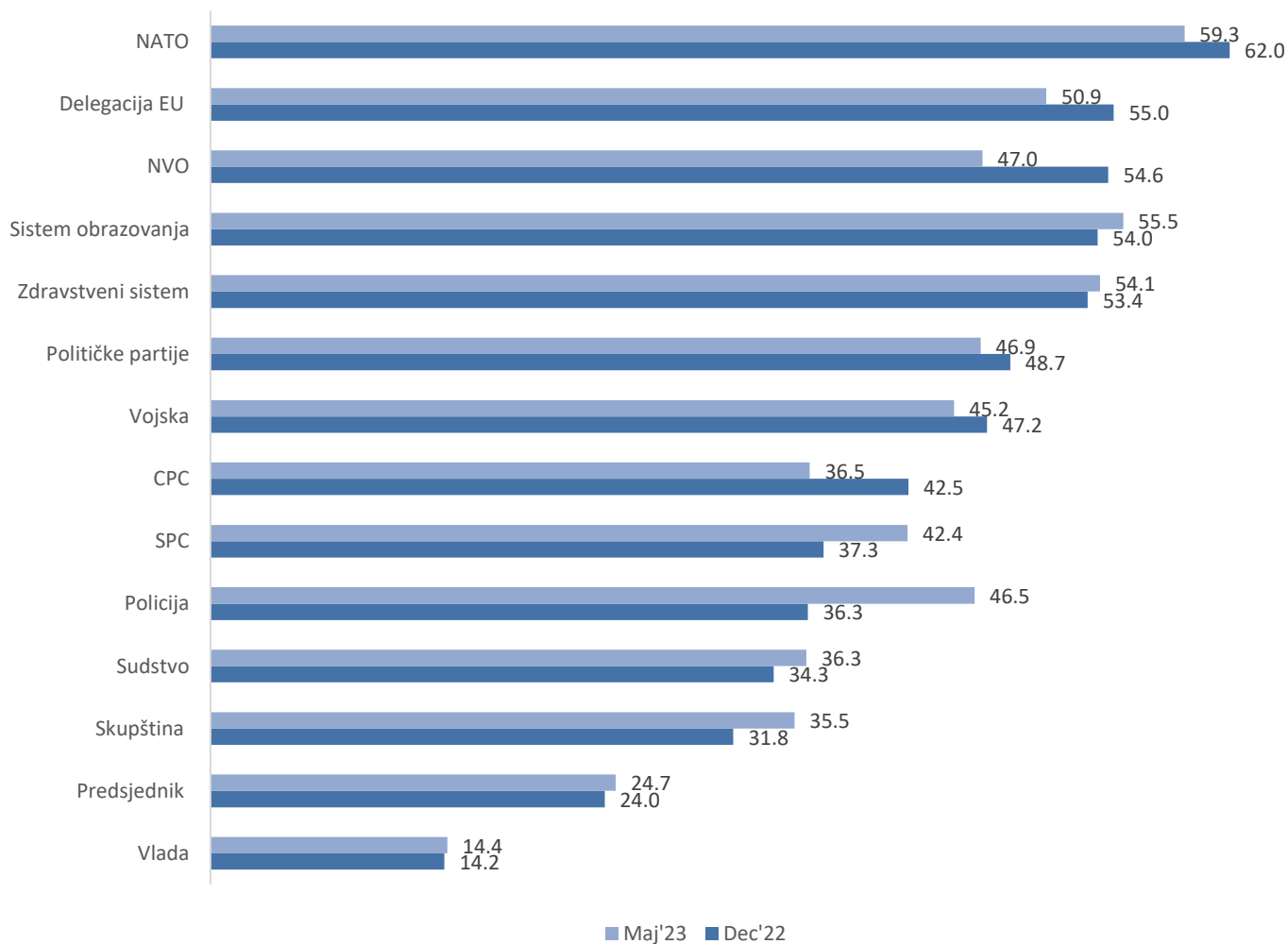
Grafikon 5 - Povjerenje u institucije (%)

Kako se vidi na grafikonu 5, građani Crne Gore najviše povjerenja imaju u sistem obrazovanja: 59.3% građana ima povjerenja u ovu instituciju. Sledeća institucija prema procentu povjerenja građana jeste Srpska pravoslavna crkva, više od polovine ispitanika (55.5%) vjeruje ovoj instituciji. Sledeća institucija jeste zdravstveni sistem kome povjerenje poklanja 54.1% građana Crne Gore. Najlošije rezultate ima Crnogorska pravoslavna crkva kojoj vjeruje 14.4% građana, odnosno 85.6% građana Crne Gore ne vjeruje ovoj instituciji.

Zatim, Crnogorci ne vjeruju političkim partijama u zemlji, manje od četvrtine građana poklanja povjerenje partijama.

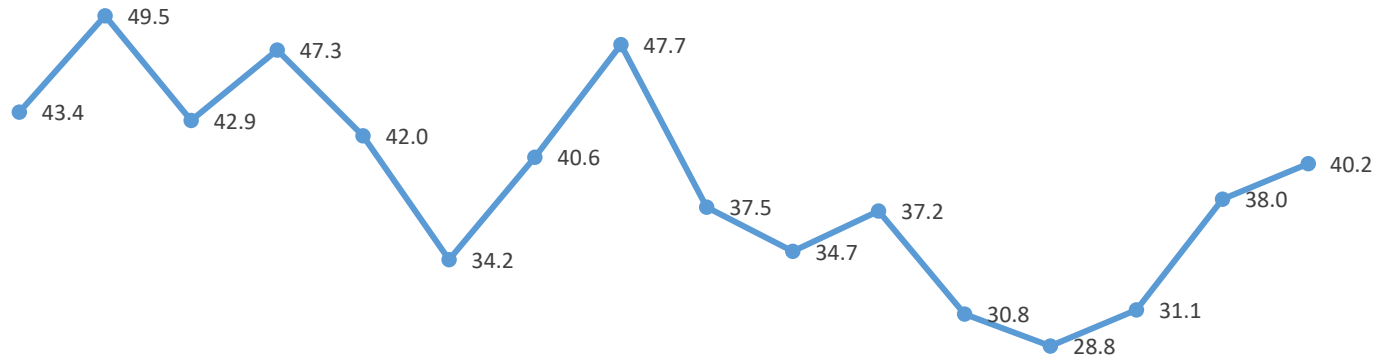
Grafikon 6 - Povjerenje u institucije. Poređenje maj 2023. godine i decembar 2022. godine (%)

Najveća promjena u maju 2023. u odnosu na decembar 2022. godine jeste promjena povjerenja u policiju. **Povjerenje u policiju poraslo je za 10,2 procentnih poena, odnosno sa 36.3% na 46.5%. Sledeća značajna promjena jeste pad povjerenja u nevladine organizacije: sa 54.6% na 47%.**

Značajno je poraslo povjerenje u Srpsku pravoslavnu crkvu (za 5.1 procentni poen) dok je povjerenje u Crnogorsku pravoslavnu crkvu opalo za 6 procentnih poena.

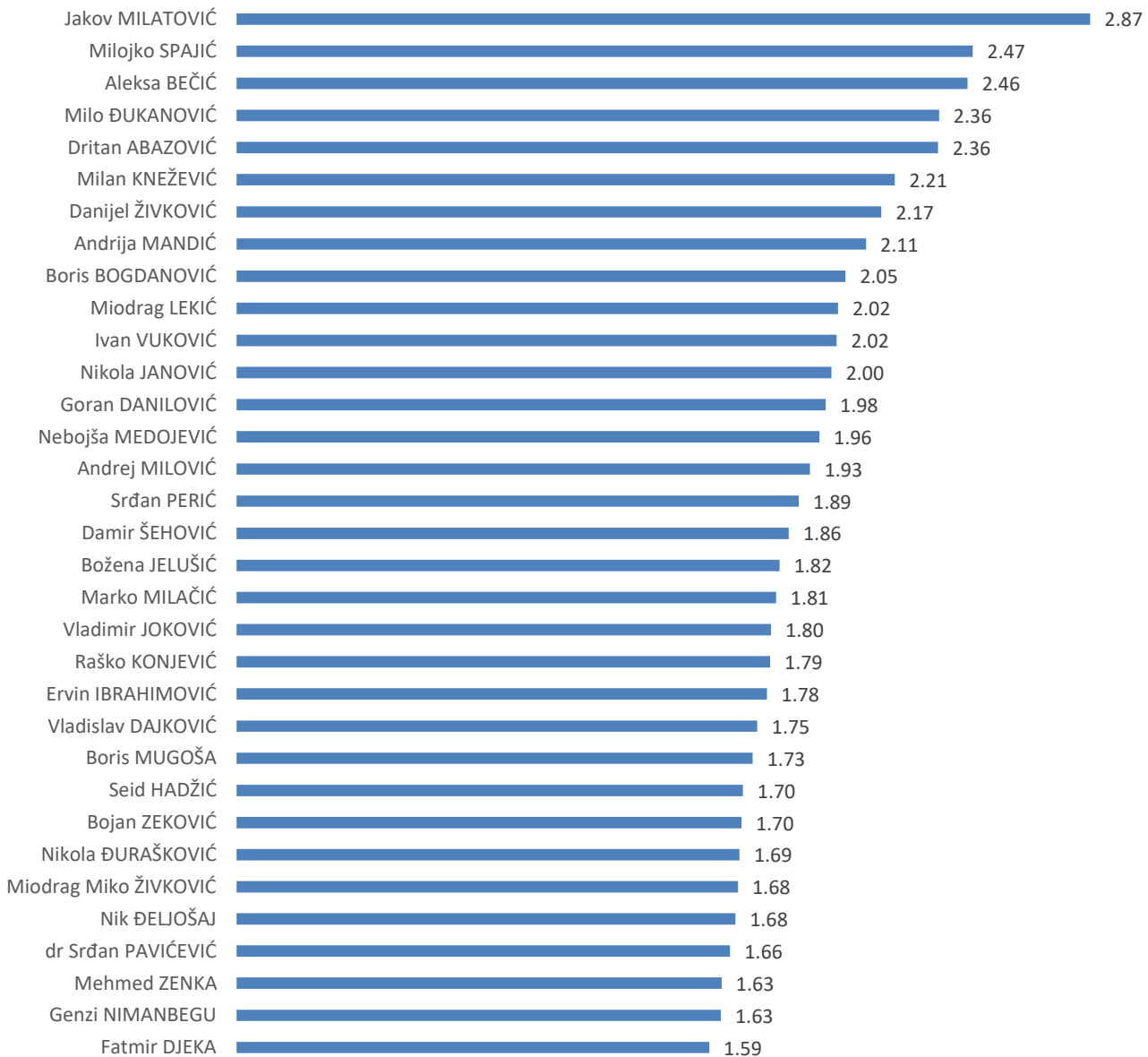
Grafikon 7 - Povjerenje u institucije INDEX

Sept'14 Jul'15 Nov'15 Jun'16 Dec'16 Jun'17 Dec'17 Mart, 2018 Dec'18 Jul, 2019 Dec'19 Jun'21 Dec'21 Jun'22 Dec'22 Maj'23

Nastavlja se trend rasta povjerenja u političke institucije u Crnoj Gori (grafikon 7). **Od decembra 2021. godine bilježi se konstantan rast.** Index povjerenja u maju 2023. godine iznosi 40,2.

Grafikon 8 - Srednja ocjena poličara u Crnoj Gori

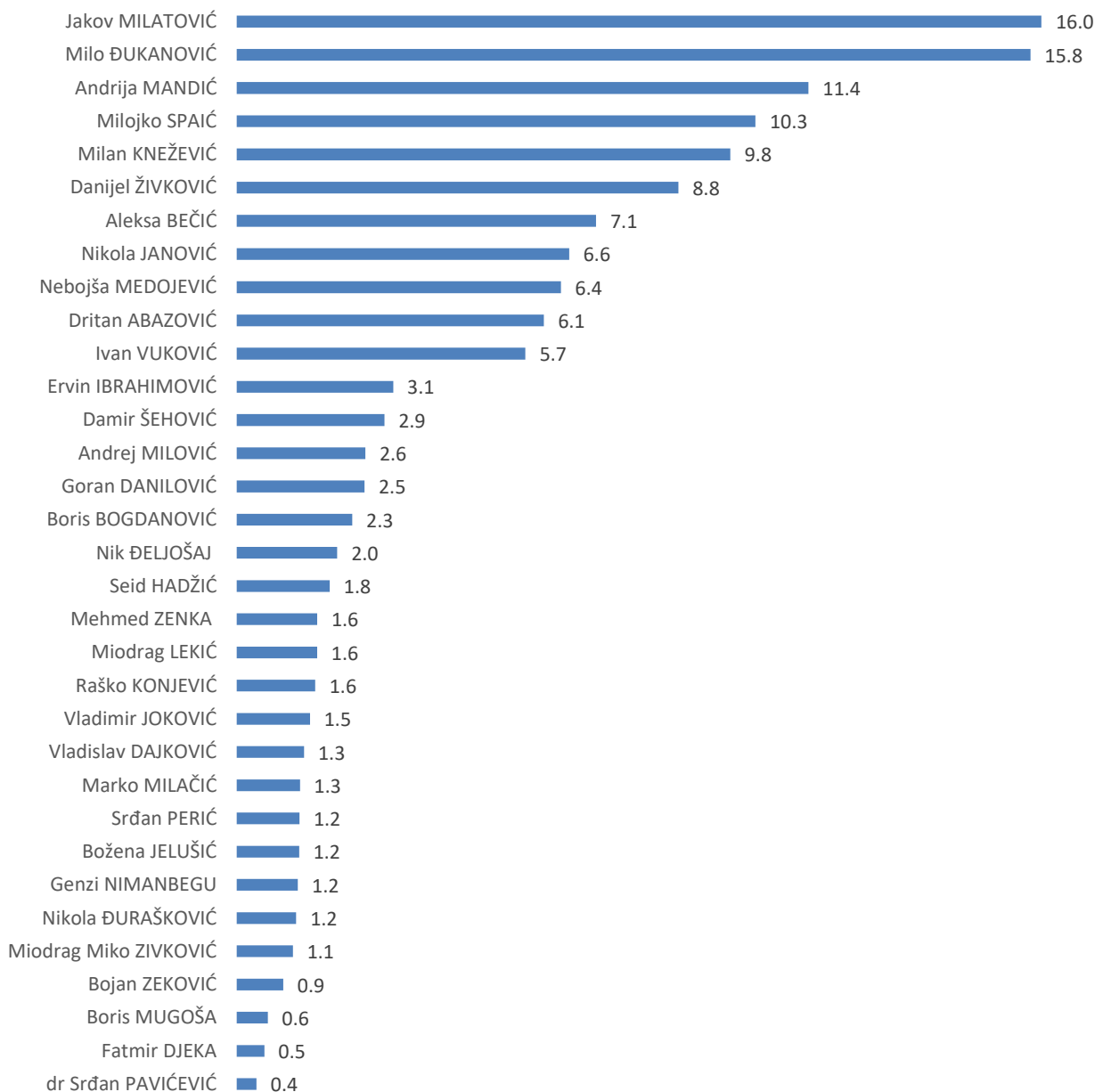

Na grafikonu 8 prikazana je lista nosioca političkih funkcija u Crnoj Gori poredjanih prema visini srednje ocjene. **Prvi na listi je Jakov Milatović sa srednjom ocjenom 2,87.** Sledeći nakon njega je Milojko Spajić sa srednjom ocjenom 2,47 dok je Aleksa Bečić odmah iza njega sa približnom srednjom ocjenom koja iznosi 2,46.

Milo Đukanović i Dritan Abazović imaju istu srednju ocjenu: 2,36.

Na dnu liste nalaze se Fatmir Đeka, Genzi Nimanbegu i Mehmed Zenka.

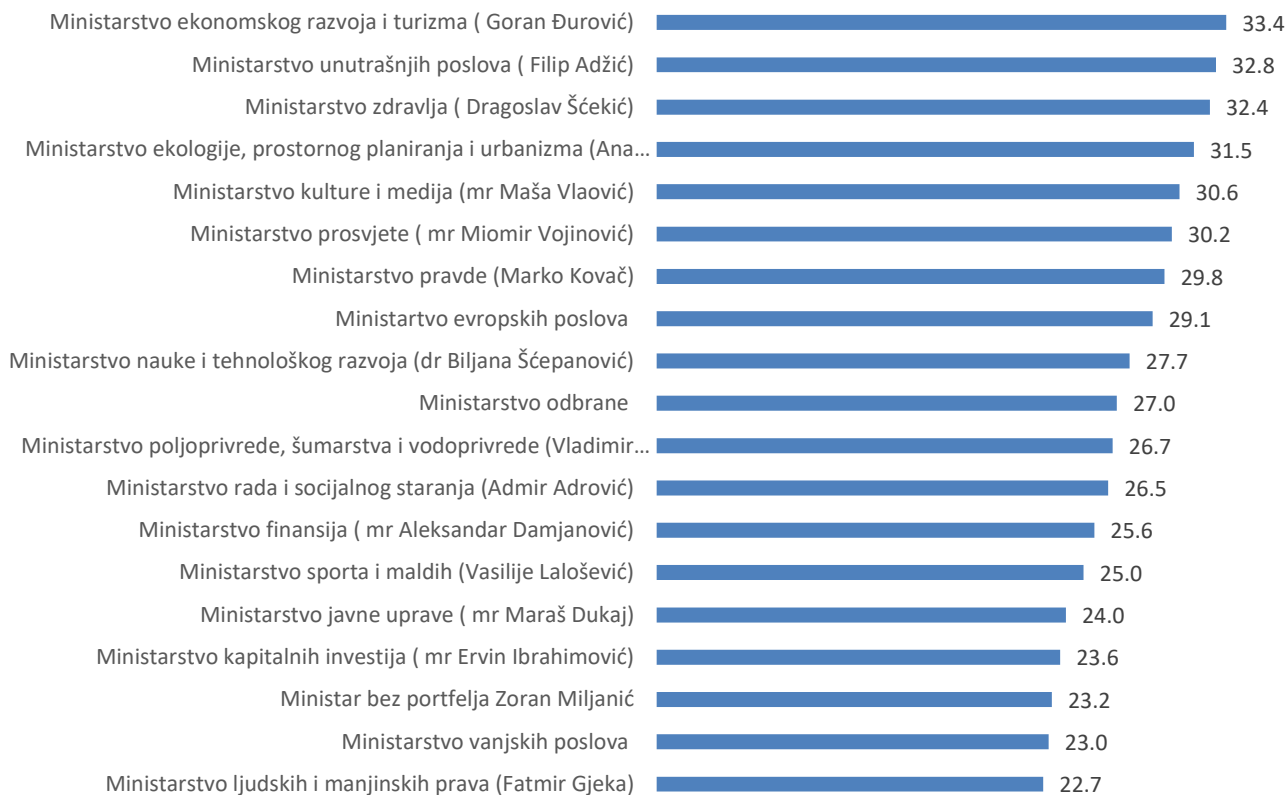
Grafikon 9 - Rejting političara -% najviših ocena (5)

Kako je prikazano iznad (Grafikon 9), **16 procenata građana ocenjuje Jakova Milatovića s najvišom ocjenom. Nakon njega je Milo Đukanović kojeg 15,5% građana ocenjuje najvišom ocjenom.**

Poslednji na listi su dr Srđan Pavićević, Fatmir Đeka i Boris Mugoša.

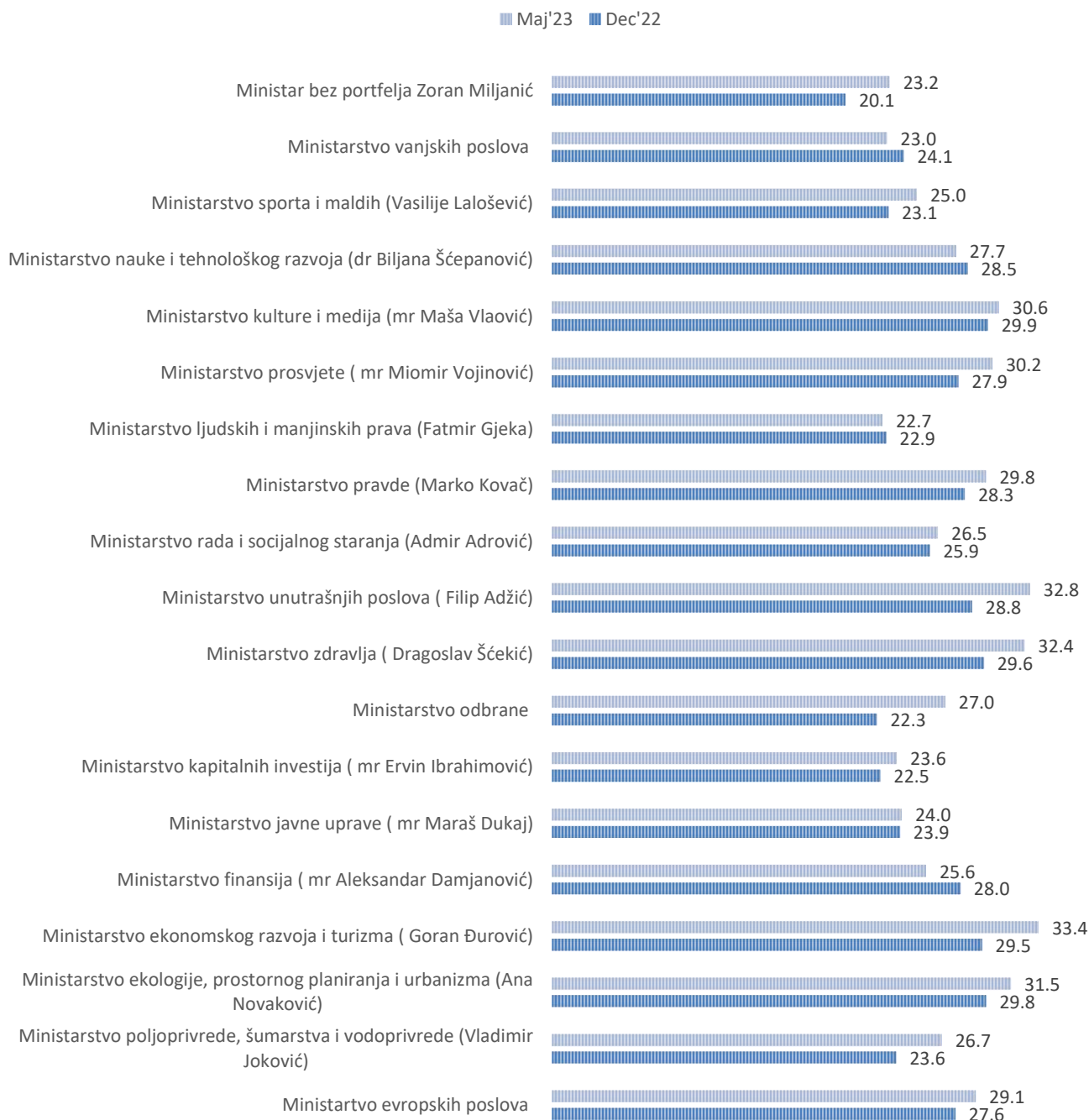
Grafikon 10 - Ocjena rada ministarstva - % SUM ministarstvo radi dobro i veoma dobro

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je, prema podacima sa grafikona 10 najbolje ocenjeno ministarstvo od strane građana Crne Gore sa rejtingom od 33,4%. Ministarstvo unutrašnjih poslova je sledeće najbolje ocenjeno ministarstvo sa rejtingom od 32,8%. Pri vrhu liste su i Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Ministarstvo kulture i medija.

Najlošije ocenjeno ministarstvo je Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava koje ima rejting 22,7%. Na dnu liste su i Ministarstvo vanjskih poslova i Ministar bez portfelja Zoran Miljanić.

Grafikon 11 - Ocjena rada ministarstva, poređenje decembar 2022. godine i maj 2023. godine (%)

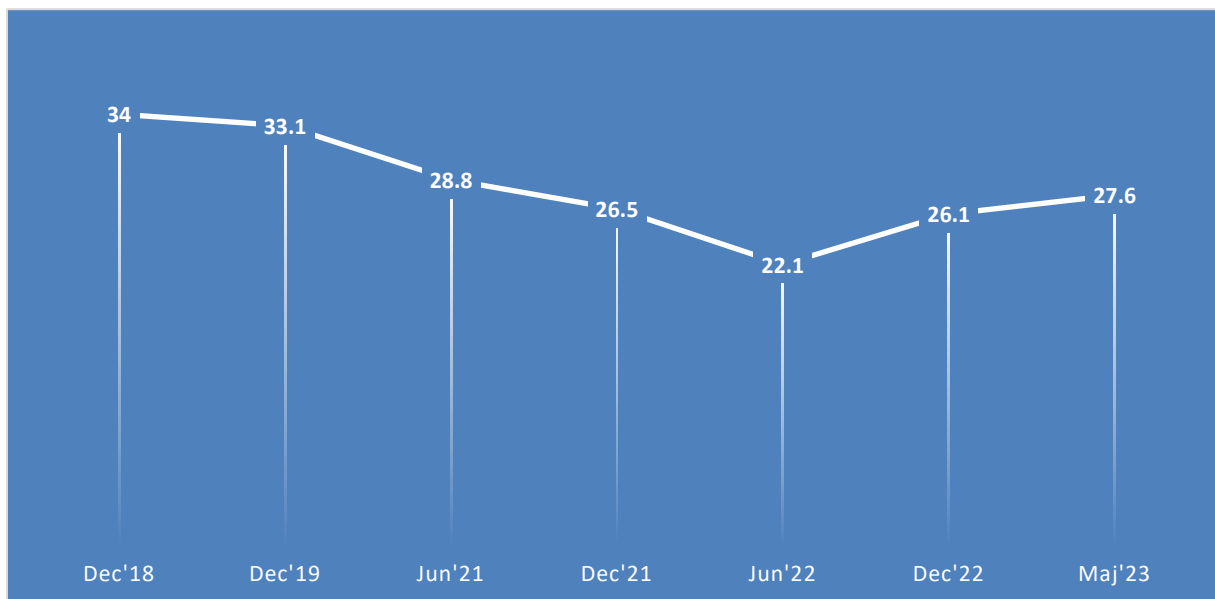

Značajni porasti ocjene rada ministarstava bilježe se u slučaju Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma (porast sa 29,5% na 33,4%), u slučaju Ministarstva odbrane (porast sa 22,3% na 27%) i u slučaju Ministarstva unutrašnjih poslova (porast sa 28,8% na 32,8%).

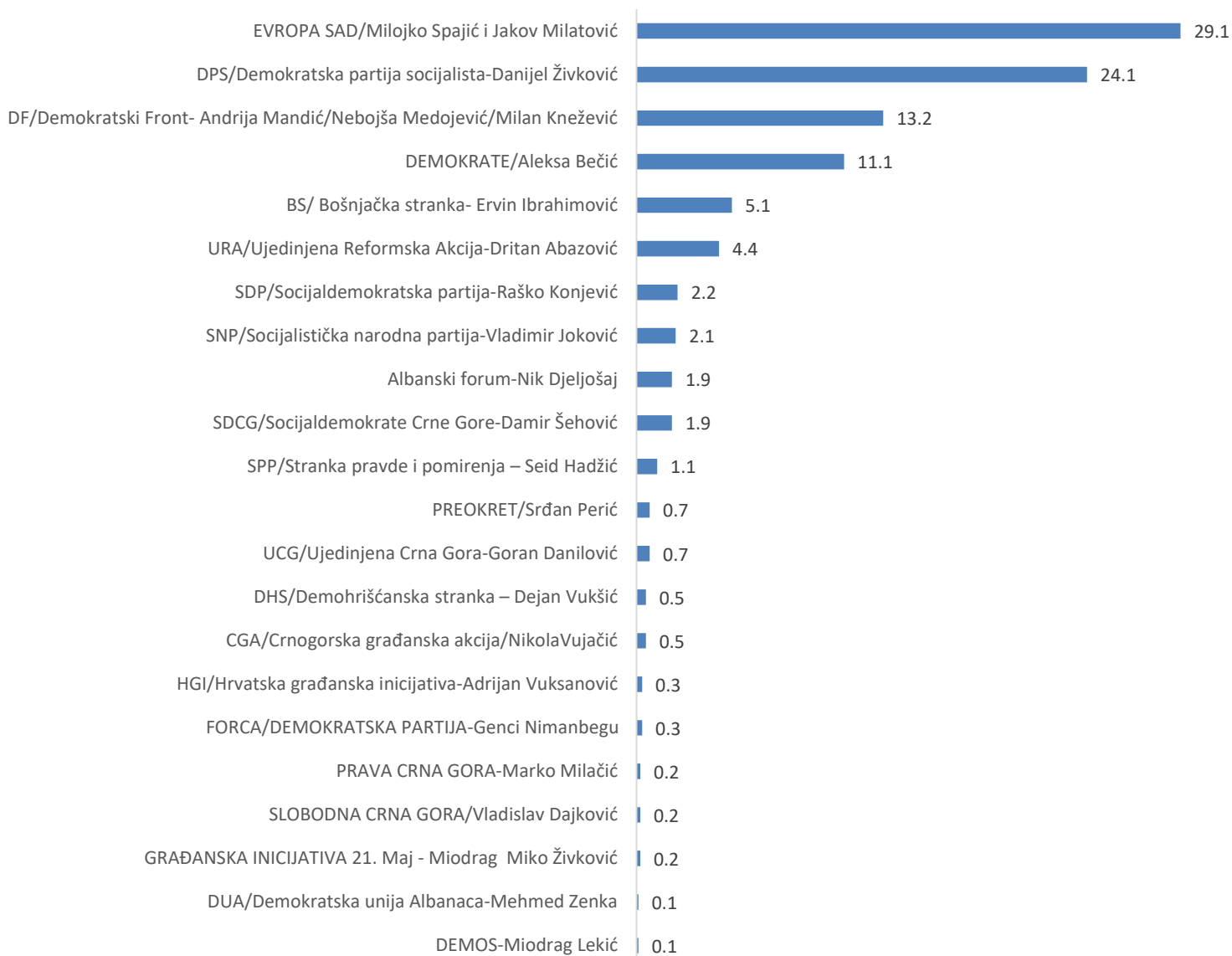
Najveći pad ocjene rada ministarstva bilježi se u slučaju Ministarstva finansija: pad sa 28% na 25,6%. Vrlo mali pad ocjene rada ministarstva vidi se samo u slučaju Ministarstva vanjskih poslova (sa 24,1% na 23%), Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja (pad sa 28,5% na 27,7%) i Ministarstva ljudskih i manjinskih prava (pad sa 22,9% na 22,7%).

Grafikon 12 - Rejting svih ministarstva, poređenje po godinama (%)

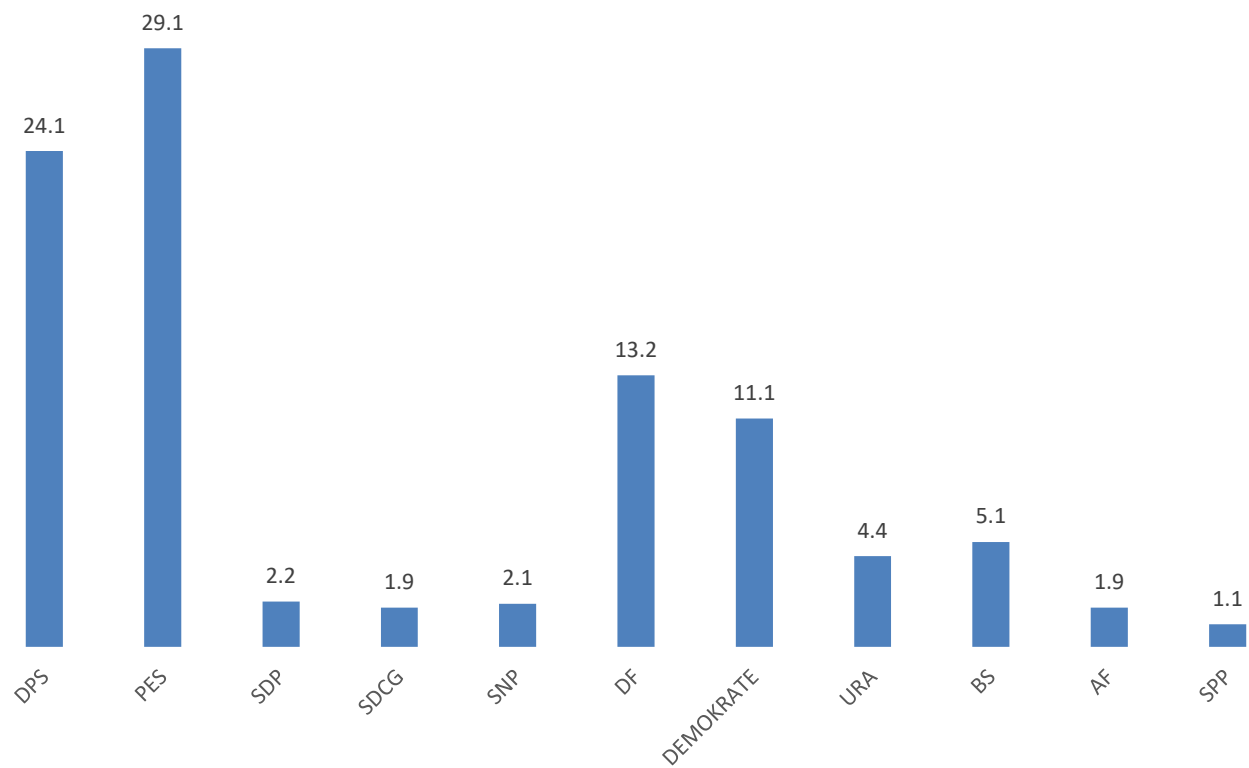
Nakon konstantnog trenda opadanja rejtinga svih ministarstava u periodu od decembra 2018. godine do juna 2022. godine, **na Grafikonu 12 vidi se konstantan trend rasta ocjene svih ministarstava u periodu jun 2022. godine - maj 2023. godine kada ocjena rada svih ministarstava iznosi 27,6%.**

Grafikon 13 - Ukoliko bi se naredne nedjelje održali parlamentarni izbori kojoj partiji bi dali Vaš glas? (%)

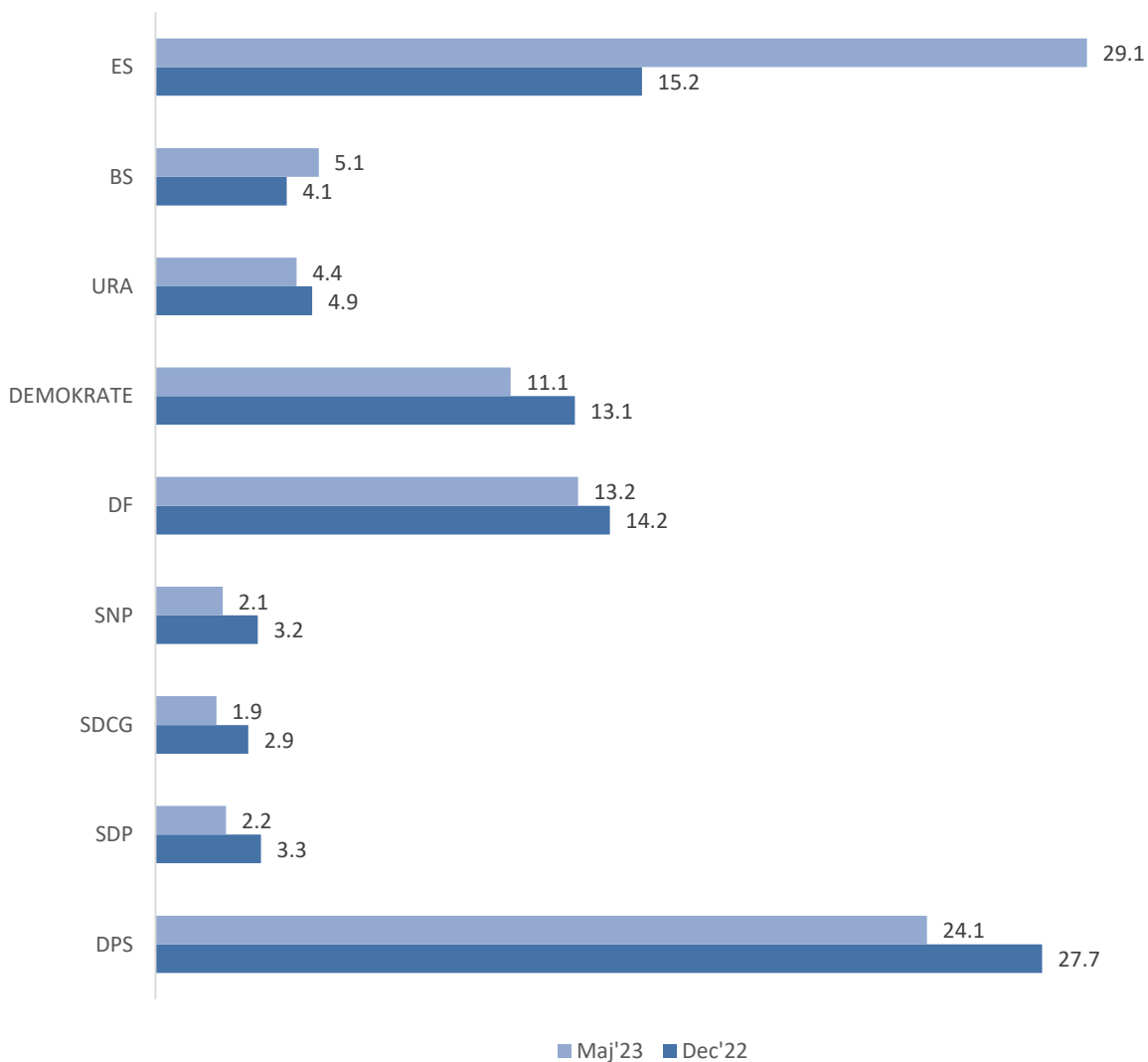
Trećina građana Crne Gore bi, da se naredne nedelje održavaju parlamentarni izbori, glas dala partiji EVROPA SAD (Grafikon 13). Četvrtina građana bi glasala sa DPS, dok bi 13,2% ispitanika glasalo za Demokratski front.

Grafikon 14 - Rejting političkih partija (%)

Prema grafikonu 14, najbolje rangirana partija je Evropa sad sa rejtingom of 29,1%. Sledeća najbolje rangirana pariya je DPS koja ima rejting 24,1%. Najlošiji rejting ima SPP: 1,1%.

Grafikon 15 - Rejting političkih partija. Poređenje decembar 2022. godine i maj 2023. godine (%)

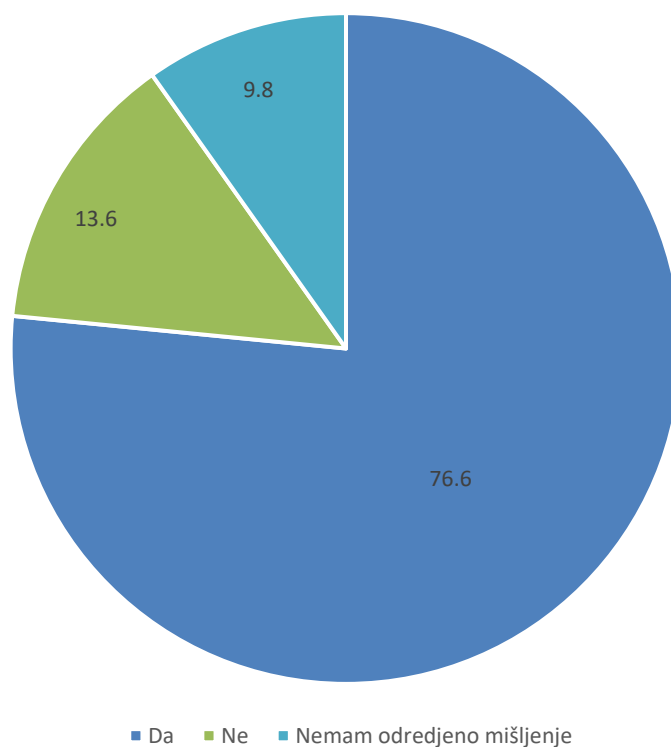

U poređenju sa decembrom 2022. godine, u maju 2023. godine bilježi se rast rejtinga partije Evropa sad sa 15,2% na 29,1% (Grafikon 15). Porast rejtinga vidimo i u slučaju Bošnjačke stranke (sa 4,1% na 5,1%). U svim ostalim slučajevima bilježi se pad rejtinga, a najveći pad je u slučaju DPS-a: sa 27,7% na 24,1%.

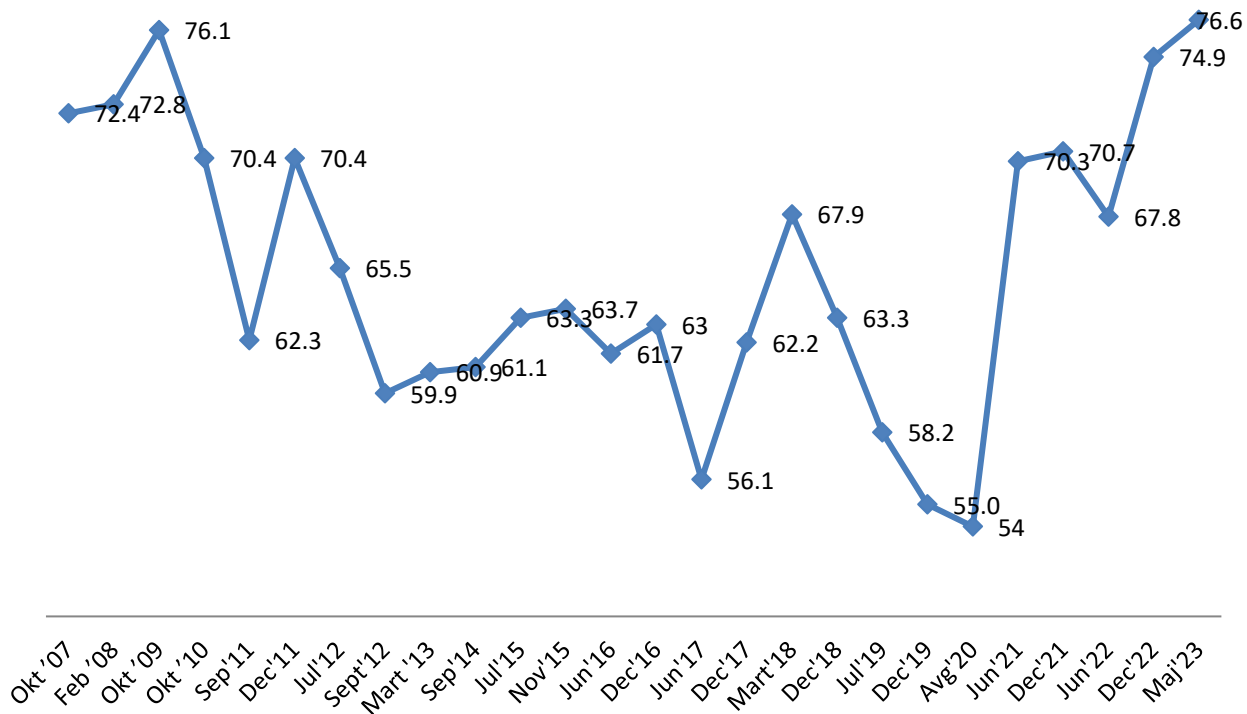
SPOLJNA POLITIKA

Kada je u pitanju okrenutost ka Evropskoj Uniji unutar spoljne politike Crne Gore, **najveći procenat ispitanika smatra da Crna Gora treba da bude članica EU (Grafikon 16), njih 76,6%**. 13,6% građana smatra da Crna Gora ne treba da uđe u EU, dok je 9,8% ispitanika neopredjeljeno.

Grafikon 16 - Da li prema Vašem mišljenju Crna Gora treba da bude članica EU (%)

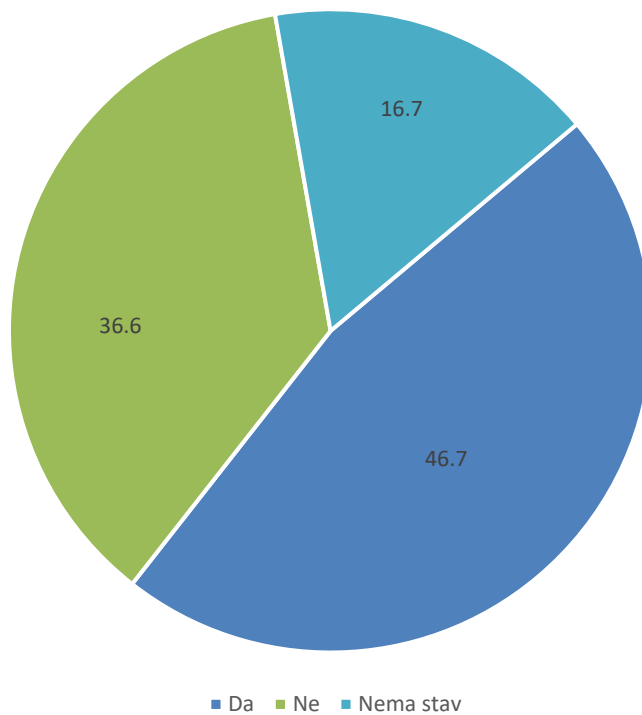

Grafikon 17 - Crna Gora treba da bude članica EU (%)

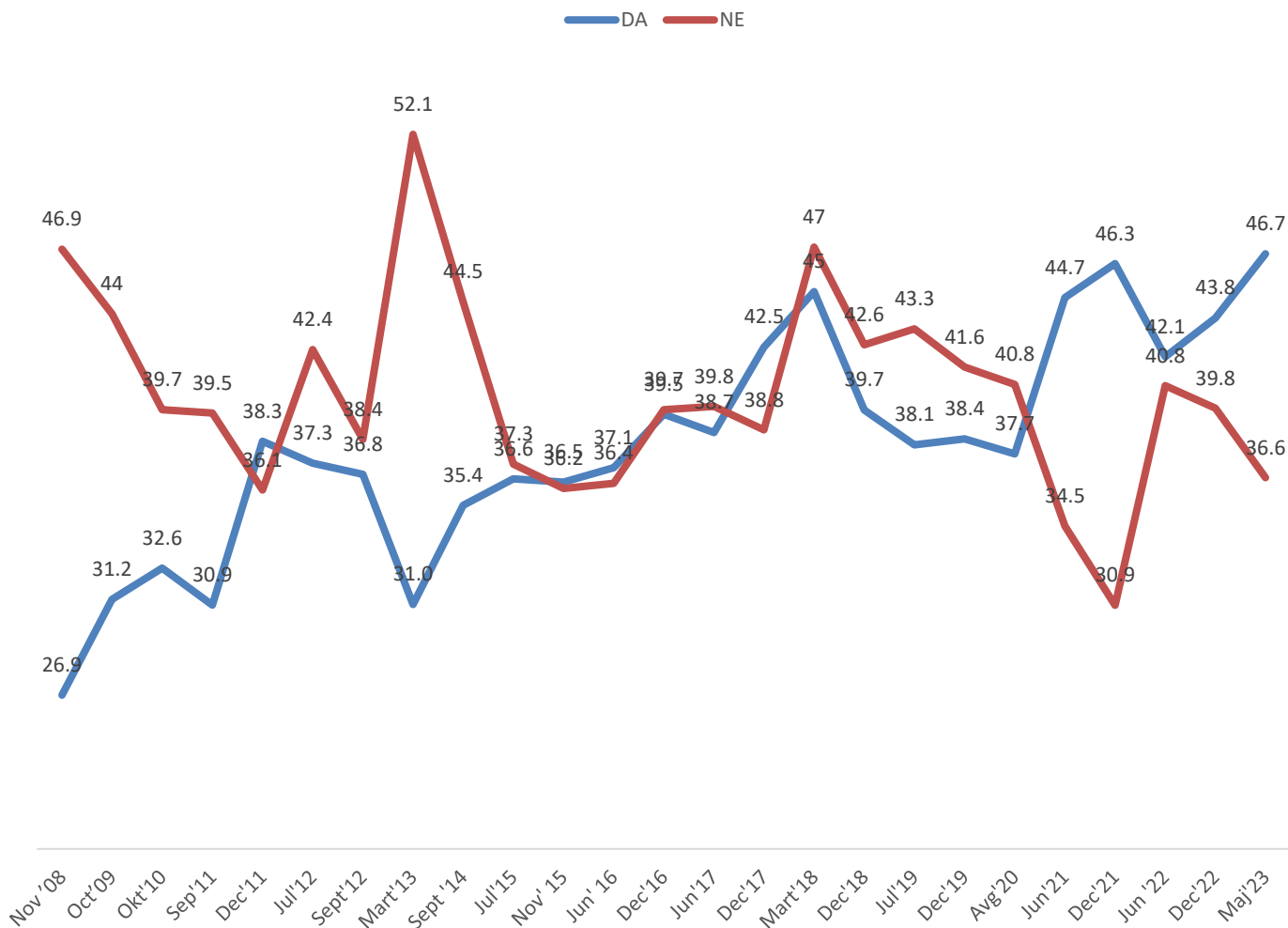
Na grafikonu 17 prikazan je trend promjene stava građana Crne Gore da ova država treba da bude članica Evropske Unije. **U ovom slučaju ne možemo govoriti o nekom kontantnom trendu sem povećanja podrške u periodu od juna 2022. godine do maja 2023. godine.**

Grafikon 18 - Da li podržavate članstvo Crne Gore u NATO (%)

Podaci na grafikonu 18 pokazuju da skoro polovina građana Crne Gore podržava članstvo u NATO (46,7%). Nešto više od trećine građana ne podržava članstvo u NATO, dok je 16,7% građana neodlučno po ovom pitanju.

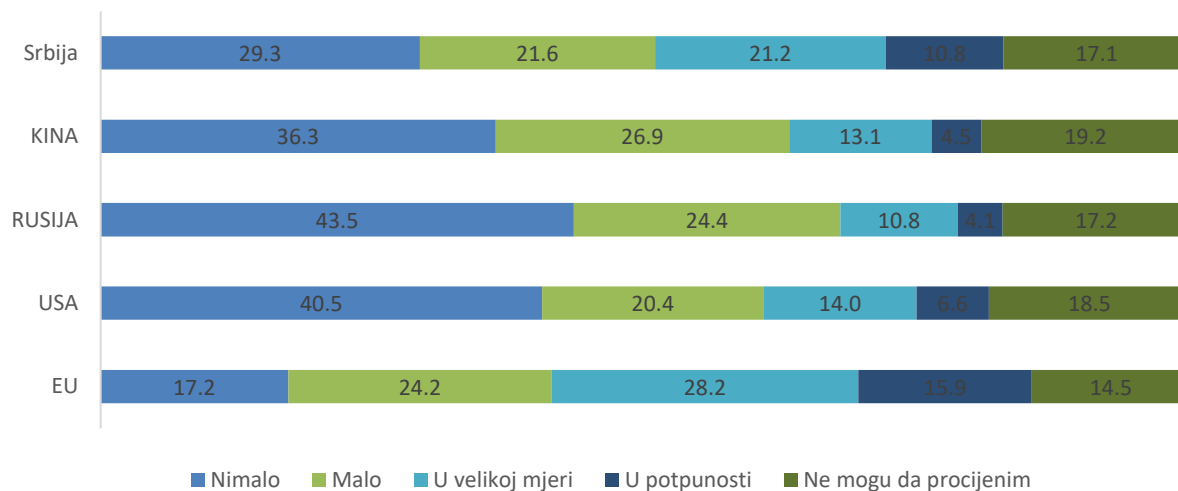
Grafikon 19 - Da li podržavate članstvo Crne Gore u NATO trend (%)

Na grafikonu 19 može se vidjeti da trend rasta podrške članstva Crne Gore u NATO-u ponovo kreće od juna 2022. godine, dok je od avgusta 2020. godine do maja 2023. godine veći procenat onih koji podržavaju članstvo od onih koji ga ne podržavaju.

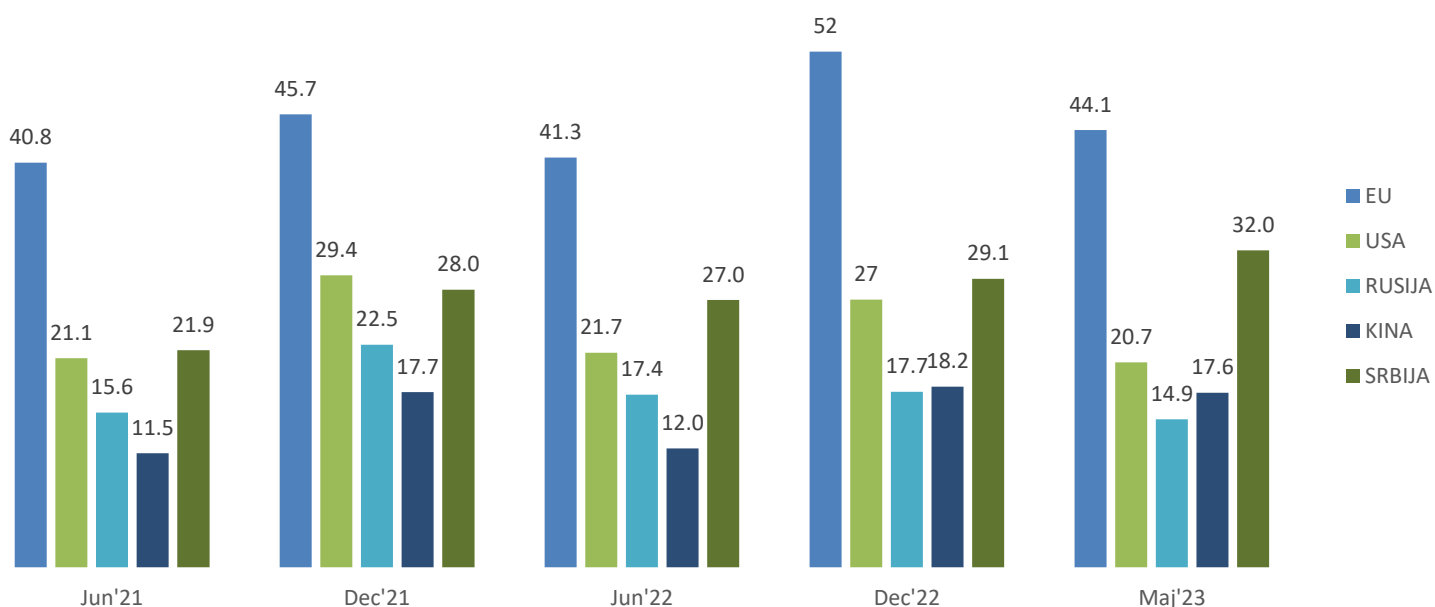
Grafikon 20 - Na koga se treba Crna Gora oslanjati u spoljnoj politici? (%)

Građani Crne Gore u najvećem procentu smatraju da se Crna Gora treba u potpunosti (15,9%), kao i u velikoj mjeri (28,2%) oslanjati na EU.

Građani smatraju da Crna Gora ne treba nimalo da se oslanja na prvenstveno Rusiju, njih skoro polovina. Zatim, 40,5% ispitanika smatra da njihova zemlja ne treba nimalo da se oslanja na Sjedinjene Američke Države.

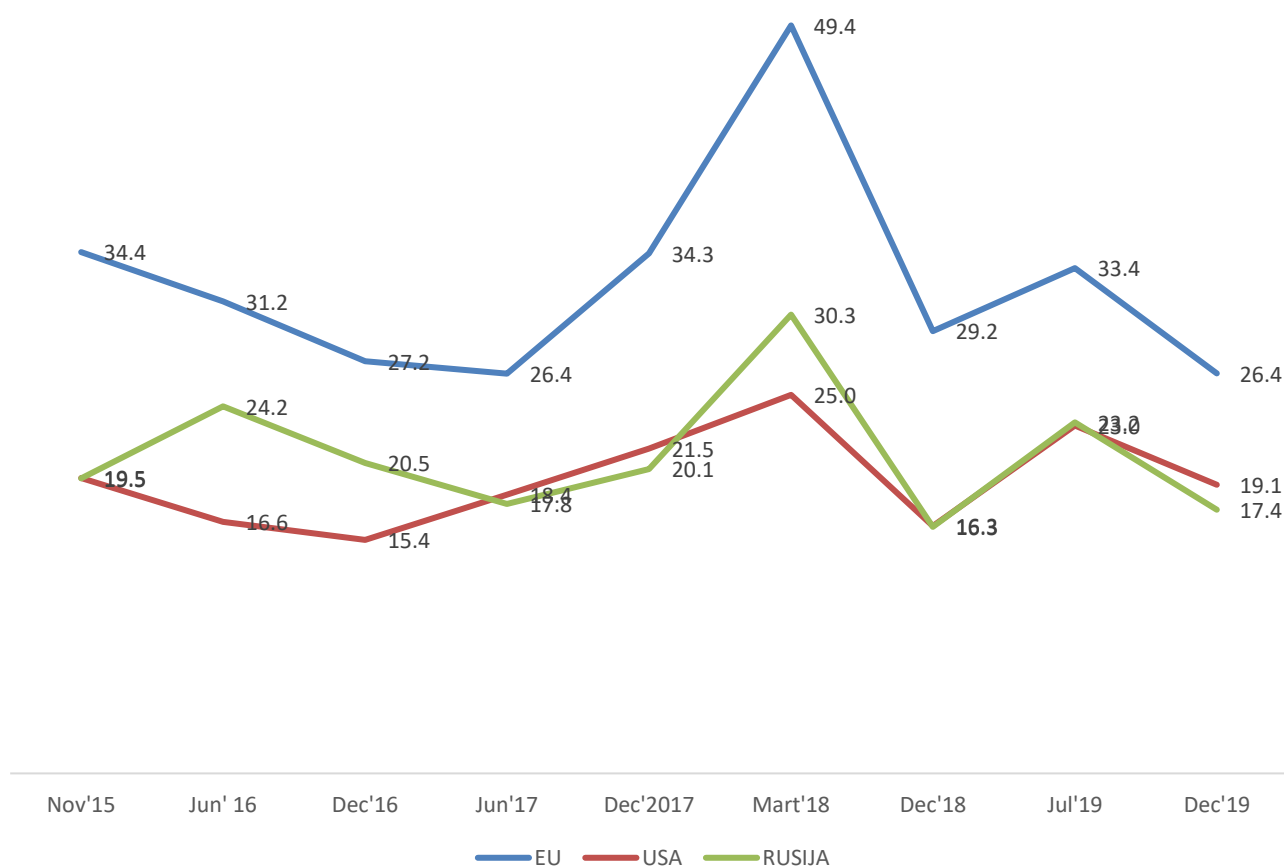
Grafikon 21 - Na koga se treba Crna Gora oslanjati u spoljnoj politici? Poređenje kroz talase (%)

U maju 2023. godine opao je procenat onih koji smatraju da se Crna Gora u spoljnoj politici treba oslanjati na EU u odnosu na decembar 2022. godine, sa 52% na 44,1% (Grafikon 21).

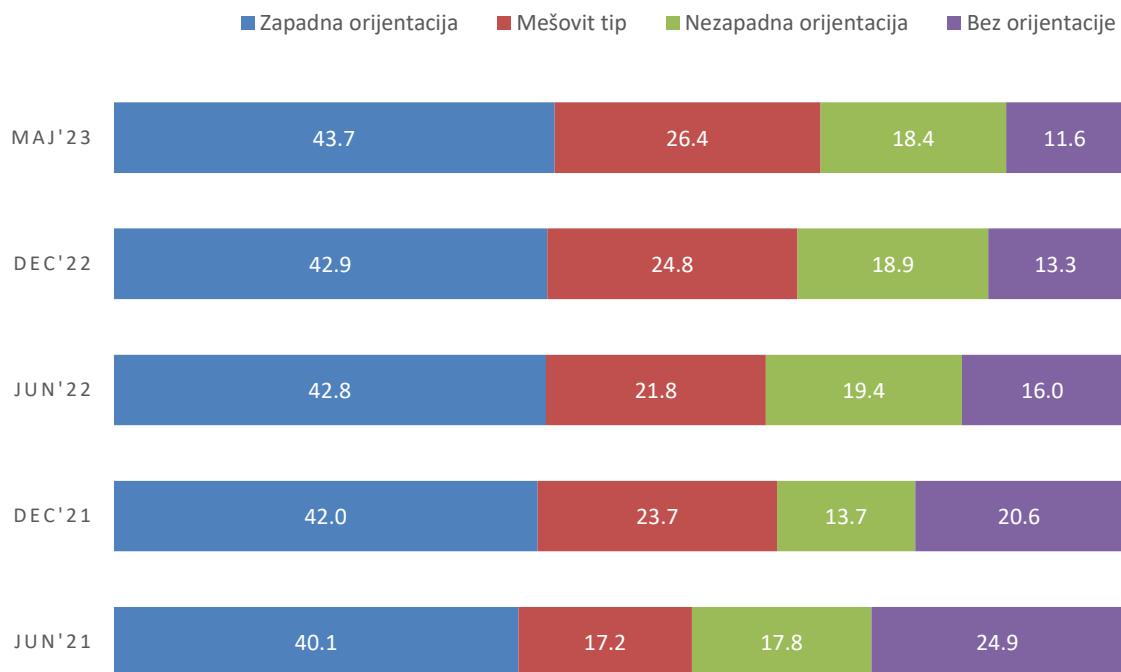
U odnosu na decembar 2022. godine jedini zabilježeni porast se odnosi na građane koji smatraju da se Crna Gora treba osloniti na Srbiju, sa 29,1% na 32%

Grafikon 22 - Na koga se treba Crna Gora oslanjati u spoljnoj politici? Poređenje kroz talase (%)

Na grafikonu 22 prikazan je trend spoljnopolitičke orijentacije građana Crne Gore. **U sva tri slučaja (EU, USA i RUSIJA) ne možemo govoriti o konstantnom padu ili rastu.** U periodu od decembra 2018. godine do jula 2019. godine dešava se rast, dok je u periodu od jula 2019. godine do decembra 2019. godine zabilježen pad za sva tri slučaja.

Grafikon 23 - Spoljno politička orijentacija građana Crne Gore (%)

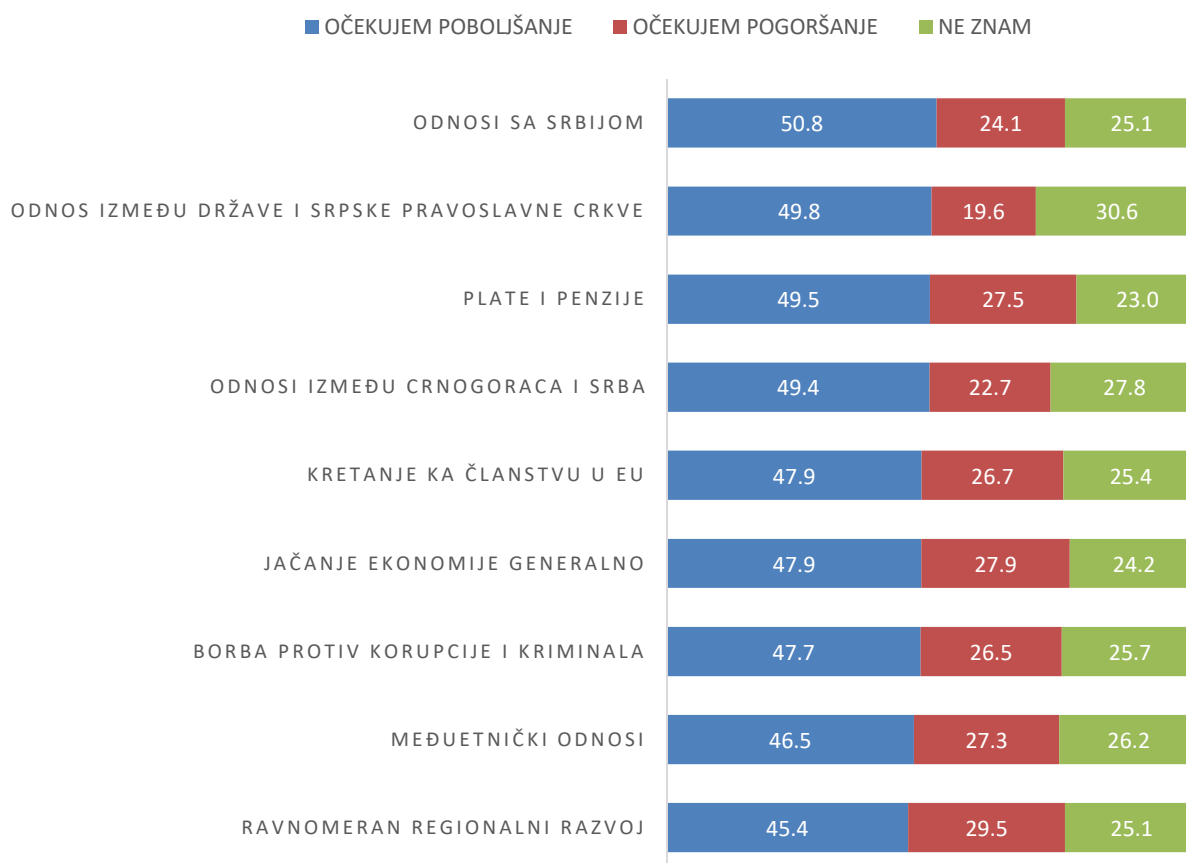
Na grafikonu 23 prikazani su podaci koji pokazuju konstantni porast zapadne orijentacije građana u periodu od juna 2021. do maja 2023. godine.

UNUTRAŠNJA POLITIKA

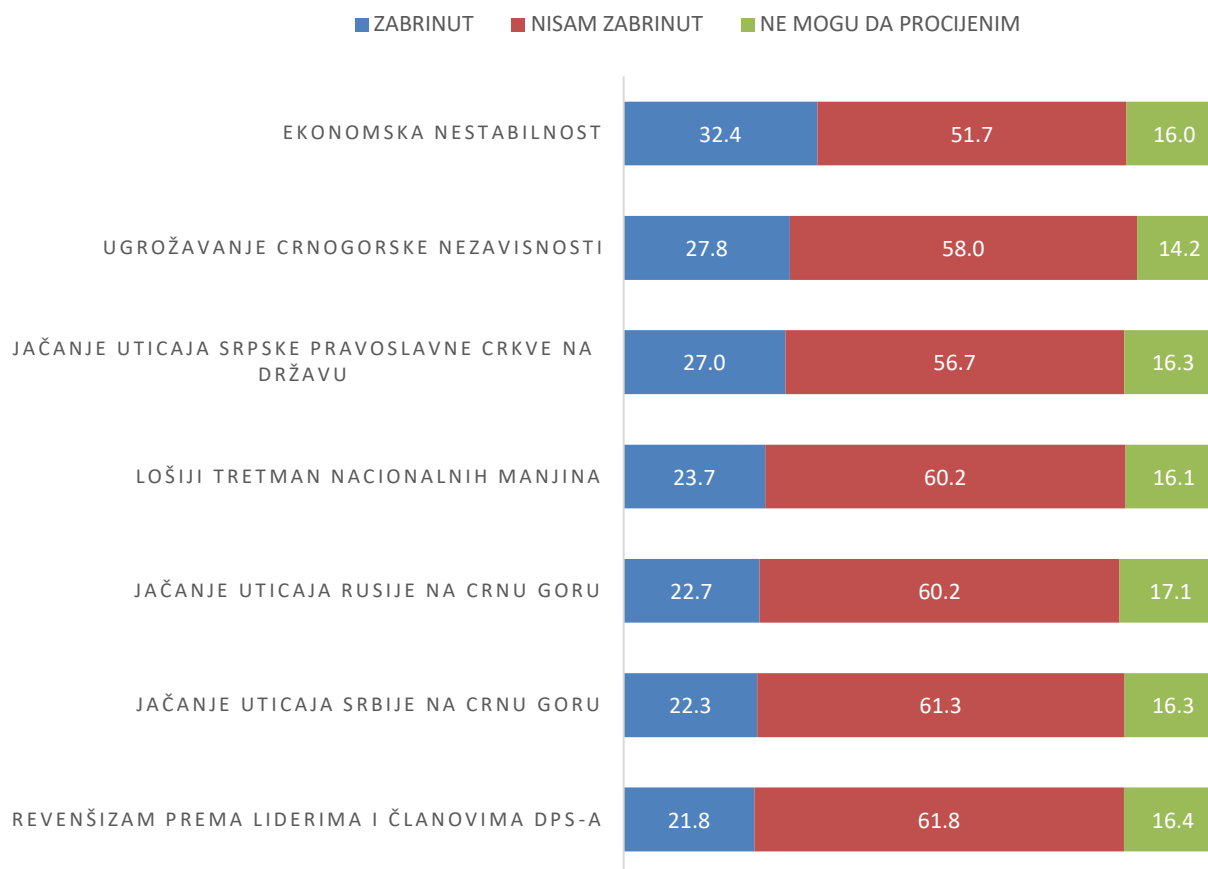
Najveći broj ispitanika, njih polovina, očekuje poboljšanje na polju odnosa sa Srbijom (Grafikon 24). Takođe, polovina ispitanika očekuje poboljšanje odnosa između države i srpske pravoslavne crkve.

Građani Crne Gore u najvećem procentu (29,5%) očekuju pogoršanje u oblasti ravnomjernog regionalnog razvoja

Grafikon 24- Da li očekujete poboljšanje ili pogoršanje u navedenim oblastima? (%)

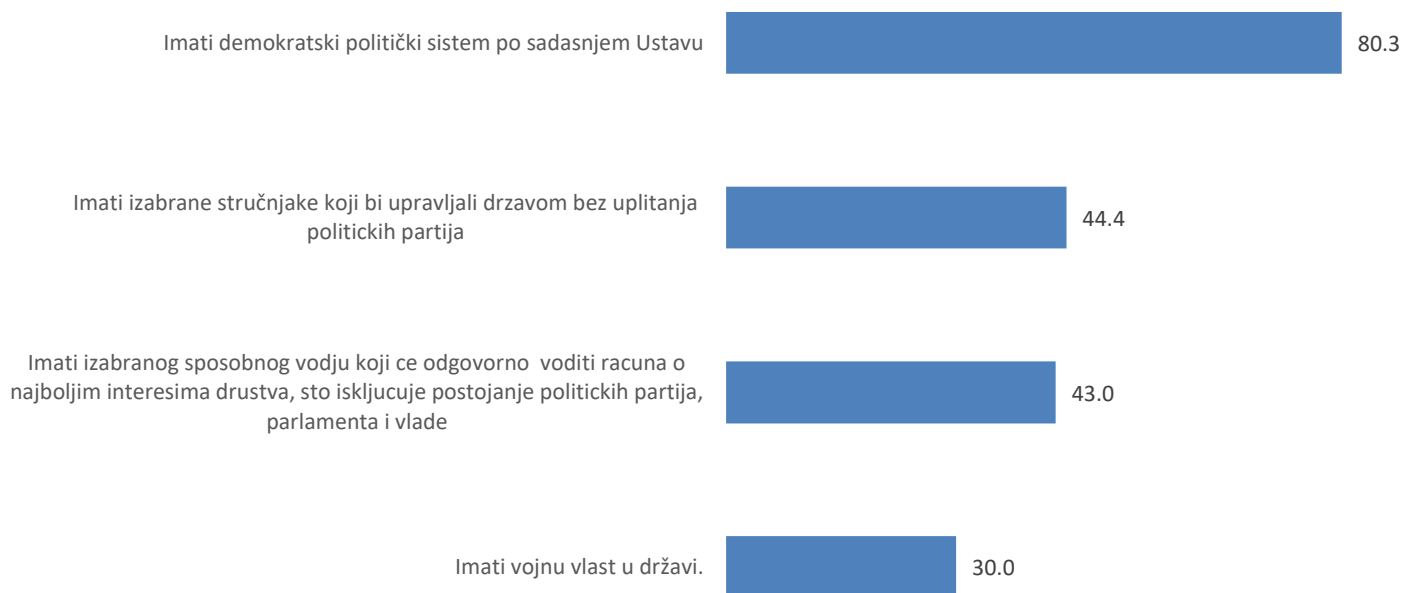
Grafikon 25 - Šta Vas brine od navedenog? (%)

Kako je prikazano na grafikonu 25, građane u najvećem procentu brine ekonomska nestabilnost (32,4%), zatim ugrožavanje crnogorske nezavisnosti (27,8%).

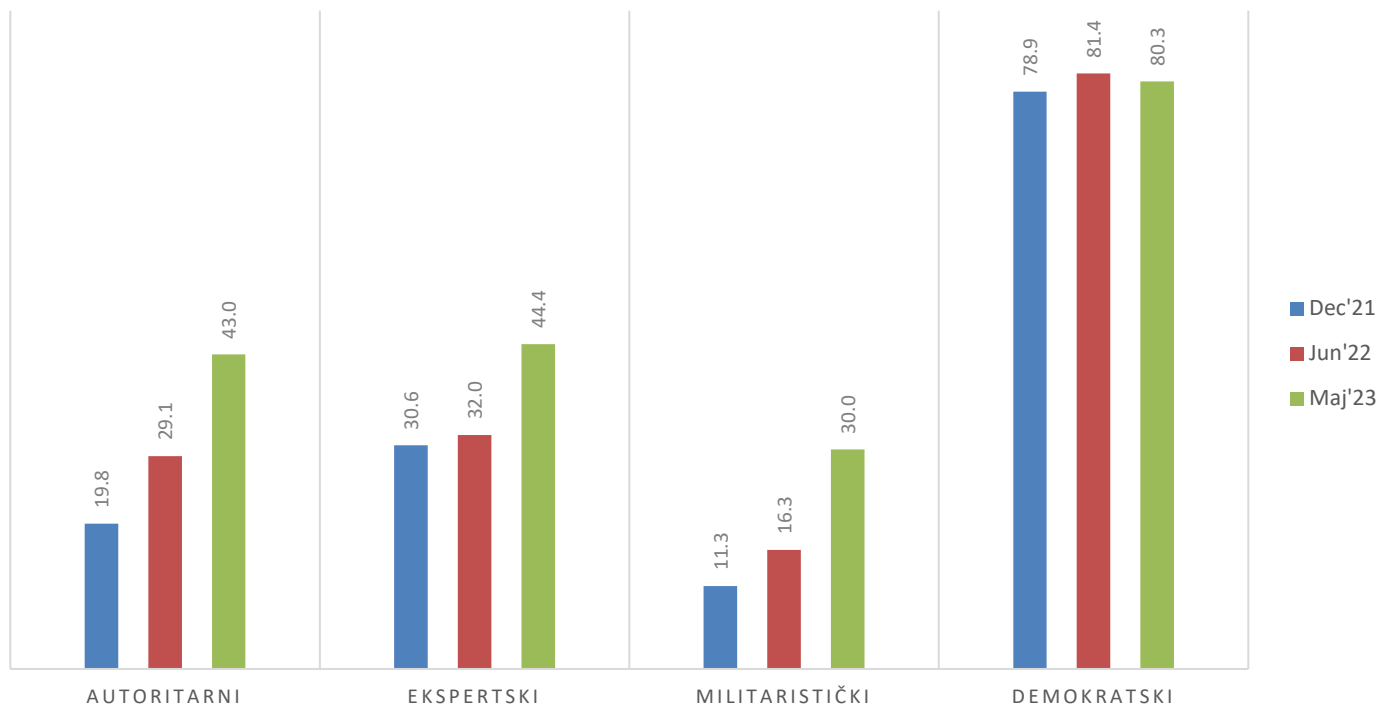
Građane Crne Gore najmanje brine revanšizam prema liderima i članovima DPS-a, kao i jačanje uticaja Srbije na Crnu Goru.

Grafikon 26- Preferencija tipa političkog sistema % suma veoma dobar i dobar

Najveći procenat građana smatra da treba imati demokratski politički sistem po sadašnjem Ustavu. Zatim, imati izabrane stručnjake koji bi upravljali državom bez uplitanja političkih partija. **Najmanji broj građana smatra da treba imati vojnu vlast u državi.**

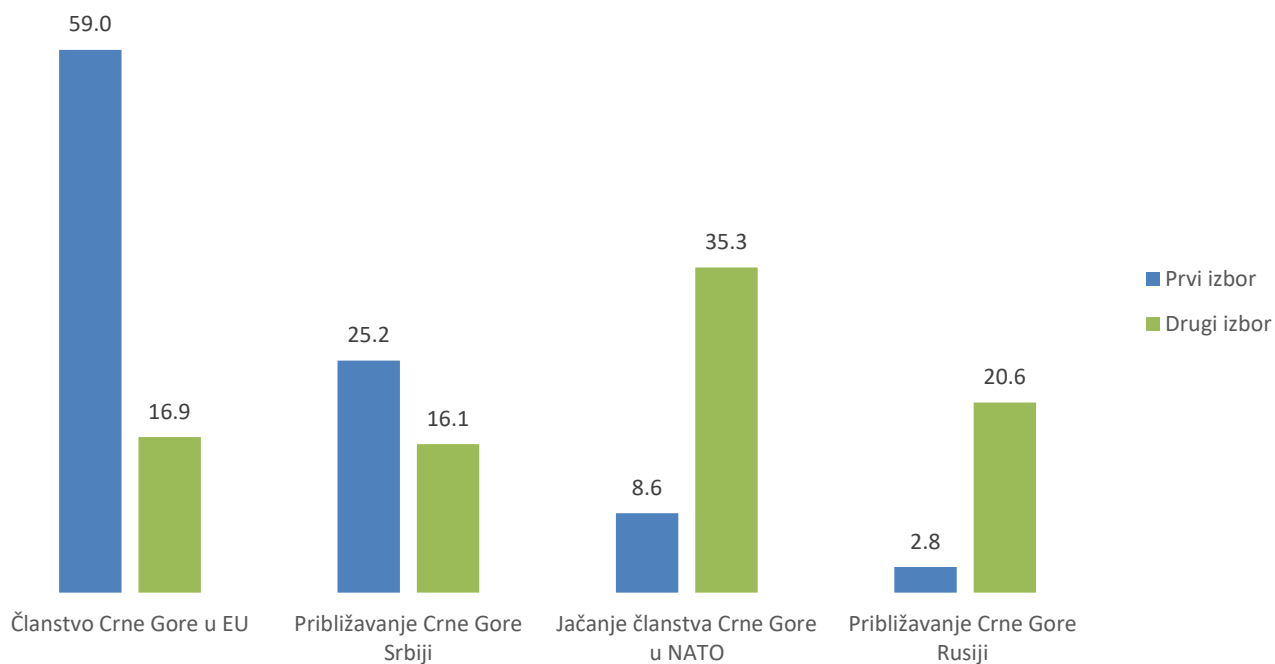
Grafikon 27 - Preferencija tipa političkog sistema % suma veoma dobar i dobar - Talasi

Kada je u pitanju demokratska orijentacija građana Crne Gore, u periodu od decembra 2021. godine do maja 2023. godine postoji prilično stabilan trend.

Međutim, zanimljiv je trend porasta svih ostalih orijentacija . autoritarne, ekspertske i militarističke. Veliki porast se bilježi u periodu jun 2022. - maj 2023. godine, u slučaju militarističke orijentacije **sa 16,3% na 30%**, u slučaju autoritarne orijentacije **sa 29,1% na 43%**.

Grafikon 28 - Postoje različita mišljenja o tome šta je to što je najvažnije, čime se Vlada treba baviti kada je riječ o spoljnoj politici. Navedite prioritete i rangirajte ih kao prvi i drugi (%)

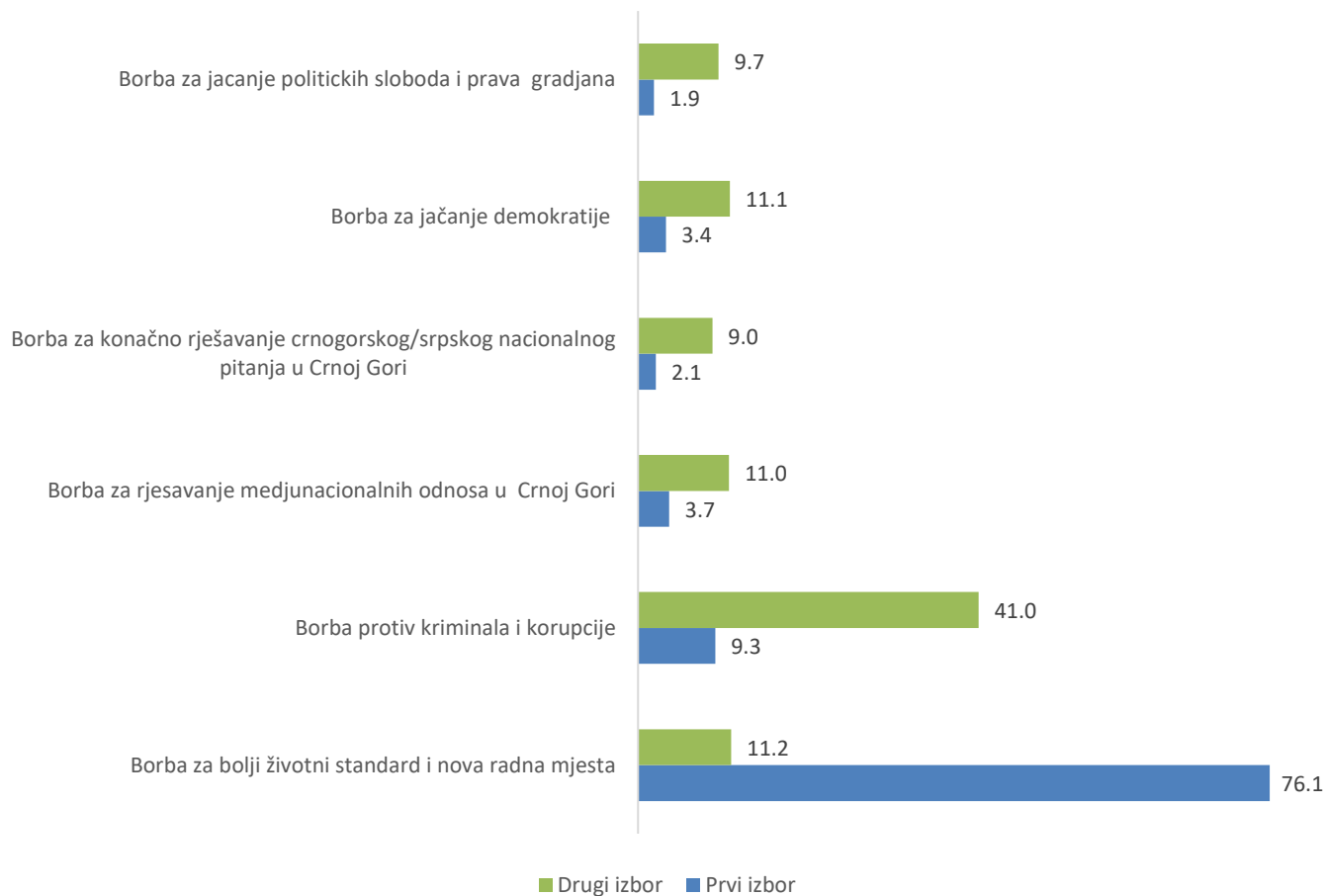

Ubjedljiva većina građana (59%) smatra da prioritet vlasti treba da bude članstvo zemlje u EU (Grafikon 28). Zatim, približavanje Crne Gore Srbiji četvrtina ispitanika je označila kao prvi prioritet buduće vlasti.

Kao drugi prioritet vlasti najveći broj građana je naveo jačanje članstva Crne Gore u NATO (35,3%).

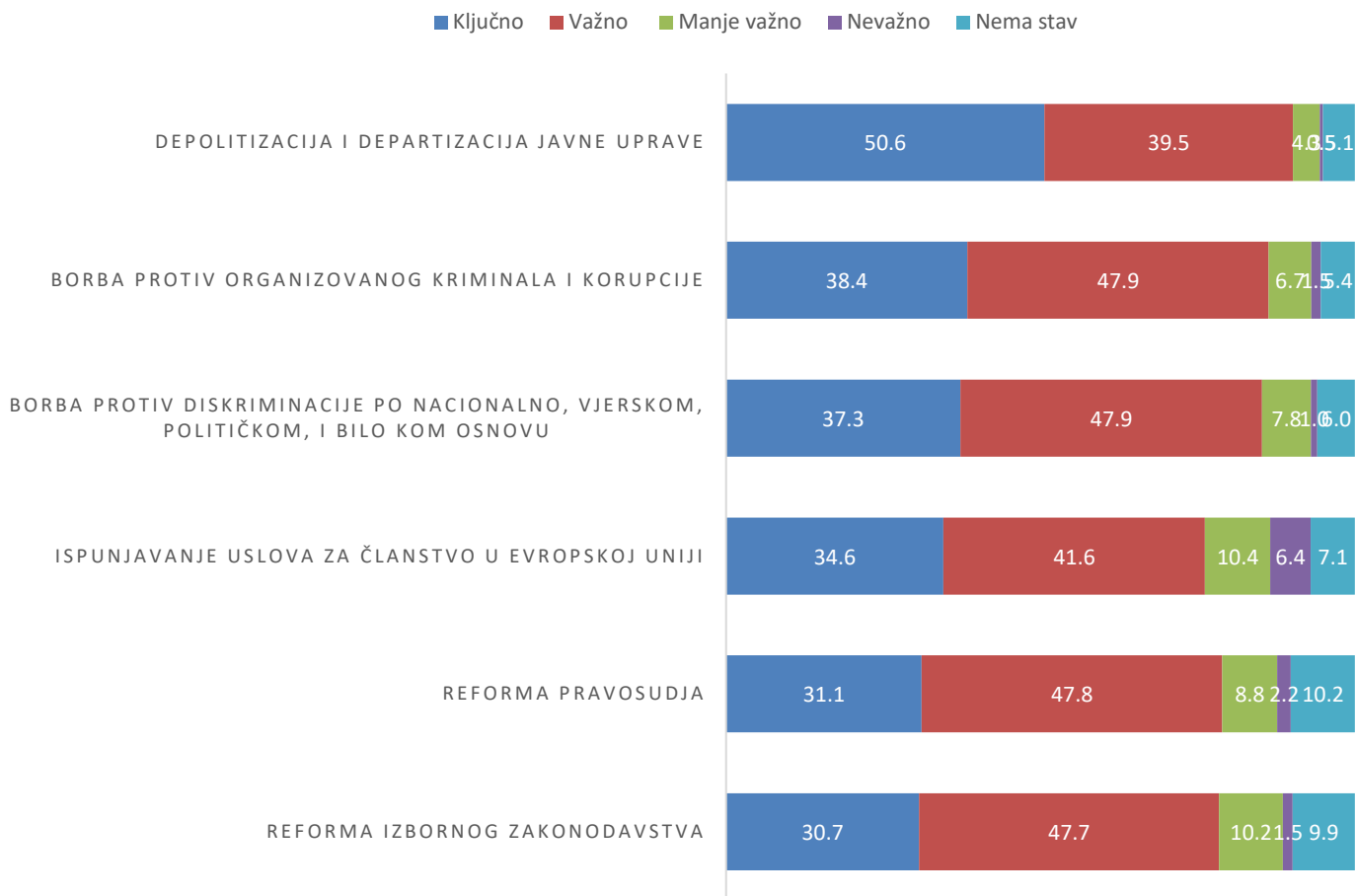
Grafikon 29 - Postoje različita mišljenja o tome šta je to što je najvažnije, čime se Vlada treba baviti kada je riječ o unutrašnjoj politici. Navedite prioritete i rangirajte ih kao prvi i drugi (%)

Na grafikonu 29 prikazani su podaci da je najvećem procentu građana prvi izbor za prioritet Vlade jeste borba za bolji životni standard i nova radna mjesta (76,1%).

Drugi najučestaliji izbor je borba protiv kriminala i korupcije (41%).

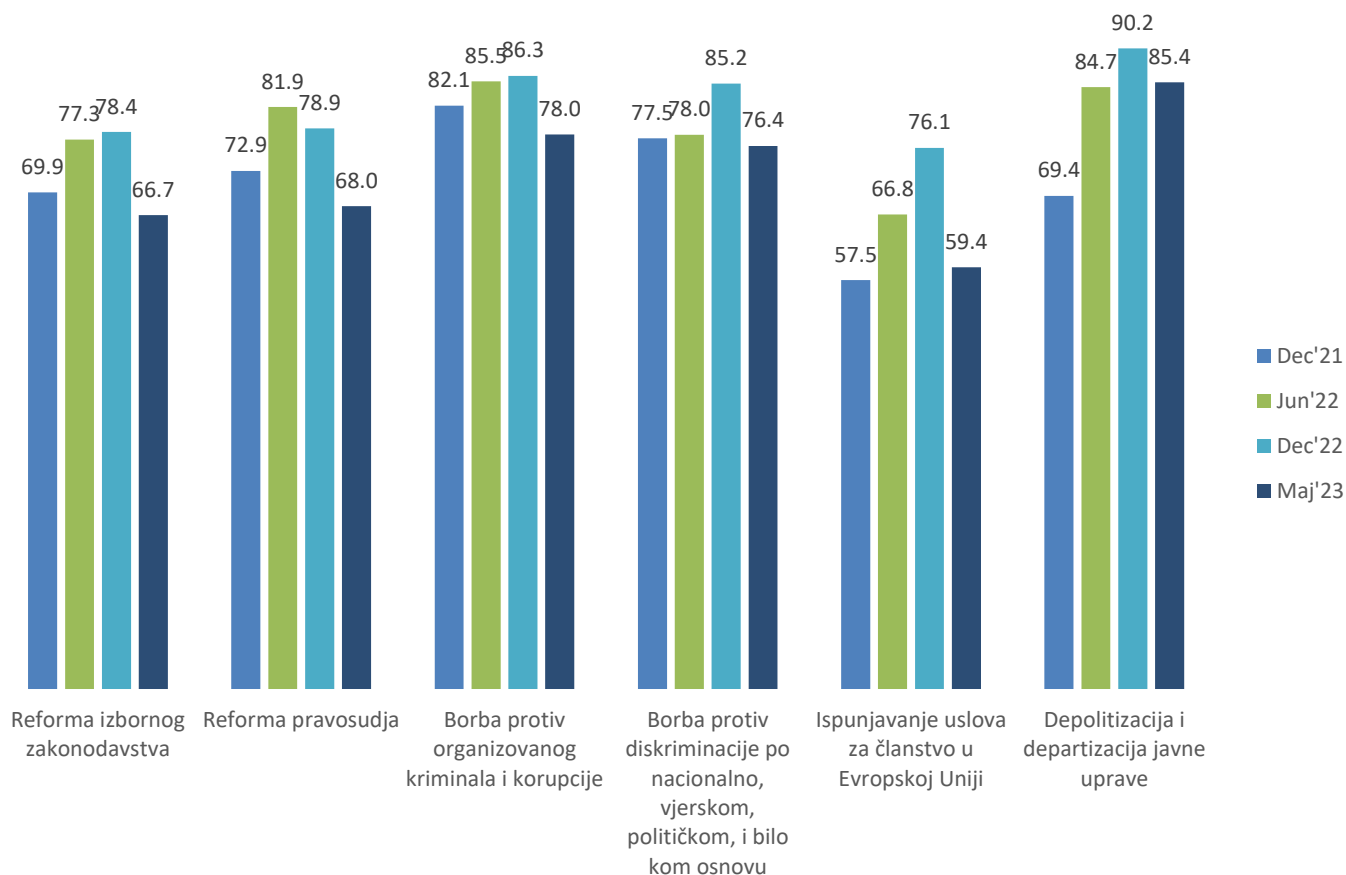
Grafikon 30 - Ocjenite važnost sledećih reformi (%)

Podaci na grafikonu 30 pokazuju da je za dvakog drugog građanina Crne Gore od ključne važnosti depolitizacija i departizacija javne uprave. Takođe, visoko je rangirana i borba protiv organizovanog kriminala i korupcije (38,4%).

Trećina građana smatra da je ispunjavanje uslova za članstvo u EU od ključnog značaja.

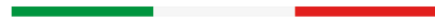
Grafikon 31 - Ocjenite važnost sledećih reformi - Talasi (%)

U maju 2023. godine zabilježen je pad u ocjeni važnosti svih reformi u odnosu na jun i decembar 2022. godine. Najveći pad važnosti odnosi se na ispunjenje uslova za članstvo u EU: sa 76,1% na 59,4%.

CEDEM

CENTAR ZA DEMOKRATIJU I LJUDSKA PRAVA

Ministry of Foreign Affairs
and International Cooperation